

LATVIJAS REPUBLIKAS VALSTS KONTROLE

Otrais revīzijas departaments

SKANSTES IELA 13 k-5, RĪGA, LV – 1013
tālr. 67017619, 67017504, fakss 67017673, e-pasts: otrais@lrvk.gov.lv

LR Aizsardzības ministrijas
valsts sekretāram
a. god. **E. Rinkēviča** kungam

Krišjāņa Valdemāra 10/12, Rīgā, LV-1473

REVĪZIJAS ZIŅOJUMS

Rīgā

2007.gada 10.decembrī

Nr. 5.1-2-15/2007

Aizsardzības ministrijas militārpersonu pensiju fonda līdzekļu izlietojuma atbilstība normatīvo aktu prasībām

Revīzijas juridiskais pamatojums

1. Pamatojoties uz Valsts kontroles likuma 2. pantu un Valsts kontroles Otrā revīzijas departamenta 07.05.2007. revīzijas uzdevumu Nr.5.1-2-15/2007, veikta likumības revīzija par Aizsardzības ministrijas militārpersonu pensiju fonda līdzekļu izlietojuma atbilstību normatīvo aktu prasībām.
2. Revīziju veica valsts revidente B.Vilciņa (revīzijas grupas vadītāja līdz 07.08.2007.), vecākais valsts revidents A.Jevčuks (revīzijas grupas vadītājs no 08.08.2007.), kā arī valsts revidenta palīgs G.Zemītis.

Revīzijas mērķis

3. Revīzijas mērķis ir iegūt pārliecību par valsts budžeta programmas „Militārpersonu pensiju fonds” līdzekļu izlietojuma atbilstību normatīvo aktu prasībām Aizsardzības ministrijā, veicot atvaļināto militārpersonu izdienas pensiju, pabalstu nacionālās pretošanās kustības dalībniekiem un Latvijas 1918.-1920.gada atbrīvošanas cīņu dalībniekiem, kā arī speciālo piemaksu pie valsts pensijas Latvijas armijā līdz 1940.gadam dienējušām personām izmaksas.

Valsts kontroles revidentu atbildība

4. Valsts kontroles revidenti ir atbildīgi par revīzijas ziņojumu, kas balstīts uz revīzijas laikā gūtiem revīzijas pierādījumiem.

Revidējamās vienības atbildība

5. Aizsardzības ministrija ir atbildīga par normatīvo aktu ievērošanu un revidentiem sniegtās informācijas patiesumu.

Revīzijas apjoms

6. Revīzija ir veikta saskaņā ar Latvijas Republikā atzītiem starptautiskajiem revīzijas standartiem. Revīzija ir plānota un veikta tā, lai iegūtu pietiekamu pārliecību par to, ka izmaksas no valsts budžeta programmas „Militārpersonu pensiju fonds” Aizsardzības ministrijā (turpmāk tekstā – AM) tiek veiktas atbilstoši normatīvo aktu prasībām.
7. Revīzija veikta par laika posmu no 2006.gada 1.janvāra līdz 2007.gada 30.aprīlim (turpmāk tekstā – revidējamais periods).
8. Revīzijā tika izvērtēta AM veikto atvaļināto militārpersonu izdienas pensiju (turpmāk tekstā – izdienas pensijas), pabalstu nacionālās pretošanās kustības dalībniekiem un Latvijas 1918.-1920.gada atbrīvošanas cīņu dalībniekiem (turpmāk tekstā – pabalsti), kā arī speciālo piemaksu pie valsts pensijas Latvijas armijā līdz 1940.gadam dienējušām personām (turpmāk tekstā – speciālās piemaksas) izmaksu atbilstība normatīvo aktu prasībām. Revīzijas izlasē tika iekļauta 151 persona jeb 9% no kopējā revidējamā perioda izdienas pensiju, speciālo piemaksu un pabalstu saņēmēju skaita.

Kopsavilkums

9. AM izveidotajā sistēmā, kas nodrošina normatīvajos aktos¹ paredzētās izmaksas atvaļinātajām militārpersonām no valsts budžeta programmas „Militārpersonu pensiju fonds”, pastāv trūkumi un nepilnības, kas pieļauj nepamatotu valsts budžeta līdzekļu izlietojuma iespējamību:
 - 9.1. AM netiek nodrošināta pietiekama kontrole, lai atvaļināto militārpersonu pēdējo dienesta vietu administrācijas nodrošinātu savlaicīgu izdienas pensiju noformēšanai nepieciešamo dokumentu iesniegšanu AM, kā rezultātā tiek pieļauti gadījumi, ka izdienas pensiju piešķiršana atvaļinātajām militārpersonām notiek novēloti.
 - 9.2. AM iekšējās kontroles procedūras nav pietiekamas, lai izdienas pensiju aprēķinos nodrošinātu savlaicīgu kļūdu atklāšanu un novēršanu, kā arī tās nav pietiekamas, lai savlaicīgi konstatētu nacionālās pretošanās kustības dalībnieka statusa izmaiņas vai nāvi un tiek pieļautas izmaksas mirušām personām.
 - 9.3. AM normatīvajā aktā² paredzētā informācijas apmaiņas procedūra ar Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūru nav pietiekami efektīva, kā rezultātā AM savlaicīgi neiegūst informāciju par vecuma pensiju apmēru izmaiņām un izdienas pensiju aprēķinos tiek pieļautas kļūdas.
 - 9.4. Normatīvajā aktā³ paredzētajā informācijas apmaiņas procedūrā starp AM un Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldi pastāv trūkumi, kā rezultātā AM savlaicīgi neiegūst informāciju par nacionālās pretošanās kustības dalībnieka statusa izmaiņām.

¹ Militārā dienesta likums, Militārpersonu izdienas pensiju likums, MK 25.08.1998. noteikumi Nr.315 „Militārpersonu izdienas pensijas izmaksas kārtība”, MK 18.08.1998. noteikumi Nr.307 „Noteikumi par speciālo piemaksu valsts pensijai Latvijas armijā dienējušām personām”, MK 08.12.1998. noteikumi Nr.448 „Noteikumi par pabalsta piešķiršanu Latvijas 1918.- 1920.gada atbrīvošanas cīņu dalībniekiem”, MK 30.08.2005. noteikumi Nr.646 „Noteikumi par pabalstu nacionālās pretošanās kustības dalībniekiem” un MK 26.01.2005. rīkojums Nr.59 „Par pabalstu 1991.gada janvāra barikāžu laikā bojā gājušo personu radniekiem”

² MK 25.08.1998. noteikumi Nr.315 „Militārpersonu izdienas pensijas izmaksas kārtība” 7.punkts

³ MK 30.08.2005. noteikumu Nr.646 „Noteikumi par pabalstu nacionālās pretošanās kustības dalībniekiem” 4.punkts

10. AM nav ievērojusi likuma⁴ nosacījumus, jo revidējamā periodā AM vairāku mēnešu garumā nepamatoti ir veikusi ieturējumus visas izmaksājamās izdienas pensijas apmērā (starpība starp izdienas pensijas apmēru un piešķirtās vecuma pensijas apmēru), tādējādi radot attiecīgajai privātpersonai nelabvēlīgas sekas. Saskaņā ar likumu⁵ privātpersona var paļauties, ka iestādes rīcība ir tiesiska un konsekventa un iestādes kļūda, kuras pieļaušanā privātpersona nav vainojama, nedrīkst radīt privātpersonai nelabvēlīgas sekas.
11. Lai novērstu likuma⁶ normu neatbilstību Latvijas Republikas Satversmes normām un nodrošinātu izdienas pensiju starpības izmaksu, AM ir izstrādājusi un iesniegusi Saeimā izskatīšanai likumprojektu „Grozījumi Militārpersonu izdienas pensijas likumā”. Pastāv risks, ka AM 2007.gadā nevarēs nodrošināt izdienas pensiju starpības izmaksu, jo nepieciešamās izmaiņas likumā vēl nav pieņemtas un stājušās likumīgā spēkā.
12. AM nav veikusi pietiekamus pasākumus, lai nodrošinātu atvaļināto militārpersonu tiesības uz savu personas datu aizsardzību saskaņā ar Fizisko personu datu aizsardzības likuma prasībām.

Revidējamās jomas īss raksturojums

13. Militārā dienesta likums⁷ nosaka atvaļināto karavīru sociālās garantijas, kas tiek finansētas no AM administrētās valsts budžeta programmas „Militārpersonu pensiju fonds” (turpmāk tekstā – militārpersonu pensiju fonds).
14. Militārpersonu pensiju fonda uzdevums ir nodrošināt sekojošas normatīvajos aktos⁸ paredzētās izmaksas:
 - izdienas pensijas;
 - speciālās piemaksas;
 - pabalsti Latvijas 1918.-1920.gada atbrīvošanas cīņu dalībniekiem;
 - karavīru veselības aprūpes un valsts obligātās apdrošināšanas izmaksas un kompensācijas par veselības traucējumiem un karavīra nāves gadījumā;
 - pabalsti nacionālās pretošanās kustības dalībniekiem;
 - pabalsti 1991.gada janvāra barikāžu laikā bojā gājušo personu radniekiem.
15. 2006.gadā izmaksu veikšanai no militārpersonu pensiju fonda tika izlietoti Ls 2 144 710, kur izdienas pensiju izmaksas bija Ls 1 342 366 apmērā, bet pabalstu un speciālo piemaksu izmaksas – Ls 514 974. Savukārt 2007.gadā militārpersonu pensiju fondam plānots finansējums Ls 2 577 000 apjomā.
16. 2007.gadā, salīdzinot ar 2006.gadu, izdienas pensiju, pabalstu un speciālo piemaksu saņēmēju skaits nav būtiski mainījies. 2006.gadā minētās izmaksas saņēma 1604 personas, bet 2007.gadā – 1631 persona. 2007.gadā pabalsti Latvijas 1918.-1920.gada atbrīvošanās cīņu dalībniekiem vairs netika izmaksāti, jo pēdējais pabalsta saņēmējs nomira 2006.gada novembrī (skatīt 1.tabulu).

⁴ Militārpersonu izdienas pensiju likuma 12.panta pirmā daļa

⁵ Administratīvā procesa likuma 10.pants

⁶ Militārpersonu izdienas pensiju likums

⁷ Militārā dienesta likuma 51., 52. un 59.pants

⁸ Militārā dienesta likums, Militārpersonu izdienas pensiju likums, MK 25.08.1998. noteikumi Nr.315 „Militārpersonu izdienas pensijas izmaksas kārtība”, MK 18.08.1998. noteikumi Nr.307 „Noteikumi par speciālo piemaksu valsts pensijai Latvijas armijā dienējušām personām”, MK 08.12.1998. noteikumi Nr.448 „Noteikumi par pabalsta piešķiršanu Latvijas 1918.- 1920.gada atbrīvošanas cīņu dalībniekiem”, MK 30.08.2005. noteikumi Nr.646 „Noteikumi par pabalstu nacionālās pretošanās kustības dalībniekiem” un MK 26.01.2005. rīkojums Nr.59 „Par pabalstu 1991.gada janvāra barikāžu laikā bojā gājušo personu radniekiem”

**Izdienas pensiju, pabalstu un speciālo piemaksu
saņēmēju skaits 2006. un 2007.gadā**

1.tabula

Nr. p.k.	Izmaksas veids	2006.gads	2007.gads	Izmaiņas
1.	Izdienas pensijas	779	809	30
2.	Pabalsti nacionālās pretošanās kustības dalībniekiem	791	796	5
3.	Speciālās piemaksas	33	26	-7
4.	Pabalsti Latvijas 1918.-1920.gada atbrīvošanas cīņu dalībniekiem	1 (līdz 18.11.2006.)	-	-1

Revīzijas konstatējumi, secinājumi un ieteikumi

Izdienas pensijas

Konstatējumi

17. Nacionālo bruņoto spēku (turpmāk tekstā – NBS) un AM pakļautībā un pārziņā esošo militāro struktūrvienību aktīvā militārā dienesta virsnieku, virsdienesta karavīru, profesionālā dienesta karavīru un ierindas dienesta zemessargu (turpmāk tekstā – militārpersonas) tiesības uz izdienas pensiju un tās piešķiršanas, aprēķināšanas un izmaksāšanas kārtību nosaka Militārpersonu izdienas pensiju likums, MK 25.08.1998. noteikumi Nr.315 „Militārpersonu izdienas pensijas izmaksas kārtība” un ar aizsardzības ministra 27.01.2000. pavēli Nr.32 apstiprinātā AM instrukcija „Militārpersonu izdienas pensijas noformēšanas un piešķiršanas kārtības instrukcija”.
18. Atbilstoši likumā⁹ noteiktajai kārtībai izdienas pensija tiek piešķirta pēc militārpersonas atvaļināšanās no militārā vai ierindas dienesta un pēc tam, kad AM saņemts izdienas pensijas pieprasījums, tās piešķiršanai nepieciešamie dokumenti un AM valsts sekretārs ir apstiprinājis slēdzienu par izdienas pensijas piešķiršanu. Normatīvais akts¹⁰ nosaka, kādus izdienas pensijas piešķiršanai nepieciešamos dokumentus pēdējās dienesta vietas administrācijai ir jāiesniedz AM mēneša laikā pēc militārpersonas atvaļināšanās no dienesta.

Revīzijā konstatēti 5 gadījumi, kad pēdējās dienesta vietas administrācija nav nodrošinājusi visu normatīvajā aktā¹¹ noteikto dokumentu iesniegšanu AM, kā arī konstatēti 11 gadījumi, kad šie dokumenti nav iesniegti normatīvajā aktā¹² noteiktajā termiņā.

⁹ Militārpersonu izdienas pensiju likuma 8. un 9.pants

¹⁰ Ar aizsardzības ministra 27.01.2000. pavēli Nr.32 apstiprinātās „Militārpersonu izdienas pensijas noformēšanas un piešķiršanas kārtības instrukcija” 2., 3. un 11. punkts

¹¹ Ar aizsardzības ministra 27.01.2000. pavēli Nr.32 apstiprinātās „Militārpersonu izdienas pensijas noformēšanas un piešķiršanas kārtības instrukcija” 3.punkts

¹² Ar aizsardzības ministra 27.01.2000. pavēli Nr.32 apstiprinātās „Militārpersonu izdienas pensijas noformēšanas un piešķiršanas kārtības instrukcija” 11.punkts

19. Revidējamā periodā saskaņā ar likumu¹³ izdienas pensija tika aprēķināta no militārpersonas mēneša atalgojuma vidējās summas par pēdējiem pieciem gadiem pirms atvaļināšanās no dienesta, ņemot vērā militārpersonas izdienas stāžu.

Pārbaudot AM veiktos militārpersonu izdienas pensiju aprēķinus, tika konstatēts viens gadījums, kad izdienas pensijas aprēķinā ir piemērots atalgojums, kas par Ls 18,87 pārsniedz militārpersonas mēneša atalgojuma vidējo summu par pēdējiem pieciem gadiem. Šāda situācija radusies, jo AM dienesta atalgojuma aprēķinā nav ņemusi vērā faktu, ka saskaņā ar NBS Apvienotā štāba pavēli¹⁴ konkrētā militārpersona no 19.06.2006. līdz 30.07.2006. nav saņēmusi amat algu. Izdienas pensijas aprēķinā pieļautās kļūdas rezultātā militārpersonai revidējamā periodā ir veikta izdienas pensijas pārmaksa par Ls 20,33. Kļūdu aprēķinos AM novērsa 10.07.2007. un, lai nodrošinātu pārmaksātās izdienas pensijas atgūšanu, AM iepriekš minētajai personai 18.07.2007. ir nosūtījusi vēstuli¹⁵ ar lūgumu atmaksāt pārmaksāto izdienas pensijas summu. Pārmaksātā izdienas pensijas summa uz 01.11.2007. nav atgūta.

20. Saskaņā ar normatīvajiem aktiem¹⁶ izdienas pensijas izmaksa tiek pārtraukta no likumā „Par valsts pensijām” vecuma pensijas piešķiršanai noteiktā vecuma sasniegšanas dienas līdz vecuma pensijas piešķiršanas dienai. Starpību starp izdienas pensijas apmēru un vecuma pensijas apmēru AM izdienas pensijas saņēmējam izmaksā no vecuma pensijas piešķiršanas dienas pēc Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (turpmāk tekstā – VSAA) izziņas par vecuma pensijas apmēru un tās piešķiršanas datumu iesniegšanas AM. Atbilstoši likumam¹⁷ izdienas pensijas saņēmēja pienākums ir ziņot AM par vecuma pensijas piešķiršanu.

Revīzijā konstatēti divi gadījumi, kad izdienas pensiju saņēmējiem, kuriem bija iestājies likumā „Par valsts pensijām” noteiktais vecuma pensijas vecums, izdienas pensijas izmaksas nebija savlaicīgi pārtrauktas - vienai no personām vecuma pensijas vecums bija iestājies 19.05.2005., bet AM izdienas pensijas izmaksu pārtrauca tikai 01.06.2006., savukārt otrai personai vecuma pensijas vecums bija iestājies 01.03.2007., bet izdienas pensijas izmaksa pārtraukta tikai 01.08.2007.

21. Saskaņā ar likumu¹⁸ izdienas pensijas apmērs ir jāpārskata katru gadu, ņemot vērā valstī noteiktā patēriņa cenu un apdrošināšanas iemaksu algas indeksa izmaiņas. Izdienas pensijas apmēru pārskata tādā pašā kārtībā, kādā nosaka indeksāciju valsts pensijām, kas piešķirtas saskaņā ar likumu „Par valsts pensijām”.

Revīzijā konstatēts, ka 2006.gada oktobrī AM, pārskatot izdienas pensiju apmērus, vienai militārpersonai izdienas pensijas pārrēķinā nebija piemērojusi pensiju indeksāciju, kā rezultātā periodā no 01.10.2006. līdz 30.04.2007. konkrētās militārpersonas izdienas pensijas apmērs bija nepamatoti samazināts kopsummā par Ls 69,24. AM kļūdu izdienas pensijas pārrēķinā nebija konstatējusi, arī veicot tās indeksāciju 2007.gada aprīlī. Kļūda aprēķinos AM novērsta 2007.gada jūlijā, kad norādītajai militārpersonai tika arī izmaksāta periodā no 01.10.2006. līdz 01.07.2007. neizmaksātā izdienas pensija kopsummā par Ls 167,49.

¹³ Militārpersonu izdienas pensiju likuma 3., 4., 5. un 6.pants

¹⁴ NBS Apvienotā štāba 26.06.2006. pavēle Nr.122-k „Ierindas dienestam”

¹⁵ AM Sociālo lietu nodaļas 18.07.2007. vēstule Nr.21/219

¹⁶ Militārpersonu izdienas pensiju likuma 8.panta ceturtā daļa, MK 25.08.1998. noteikumu Nr.315 „Militārpersonu izdienas pensijas izmaksas kārtība” 5. un 6.punkts

¹⁷ Militārpersonu izdienas pensiju likuma 10.panta trešā daļa

¹⁸ Militārpersonu izdienas pensiju likuma 7.pants

22. Militārpersonu izdienas pensijas izmaksas kārtībā¹⁹ ir noteikts, ka VSAA pēc AM pieprasījuma saņemšanas septiņu dienu laikā sniedz informāciju par jebkurām vecuma pensijas apmēra izmaiņām.
- 22.1. Atbilstoši AM amatpersonu sniegtajam skaidrojumam²⁰, revidējamā periodā AM šādus informācijas pieprasījumus nav veikusi. Informācija par vecuma pensijas apmēra izmaiņām no VSAA tiek saņemta, pamatojoties uz agrāk noslēgtu savstarpēju vienošanos, kas revīzijas laikā Valsts kontrolei uzrādīta netika.
- 22.2. AM iedibinātā informācijas aprites kārtība nenodrošina savlaicīgu informācijas saņemšanu par vecuma pensiju apmēru izmaiņām saistībā ar to indeksāciju. AM, lai savlaicīgi noteiktu izmaksājamo izdienas pensijas daļu pēc valstī noteiktās vecuma pensijas indeksācijas, pati veic vecuma pensiju pārrēķinu. Konstatēts, ka AM veiktie vecuma pensijas aprēķini ne vienmēr ir pareizi, kā rezultātā atvaļinātā militārpersona saņem nepamatoti samazinātu vai arī nepamatoti palielinātu izdienas pensiju. Tā, piemēram, AM, veicot valsts pensiju pārrēķinus pēc 2006.gada aprīlī valstī noteiktās vecuma pensijas indeksācijas, vienai no atvaļinātajām militārpersonām bija aprēķinājusi vecuma pensiju Ls 51,16 apmērā, savukārt pēc VSAA veiktajiem aprēķiniem konkrētās personas vecuma pensija bija noteikta Ls 51,48. Revīzijā konstatēts, ka AM kļūdu aprēķinos nav konstatējusi un izdienas pensijas pārrēķinu nav veikusi. Rezultātā konkrētā persona revidējamā periodā ir saņēmusi par Ls 1,92 lielāku izdienas pensiju.
23. Likums²¹ nosaka, ka ieturējumus no izdienas pensijas var izdarīt, pamatojoties uz tiesas nolēmumiem, vai pamatojoties uz aizsardzības ministra vai viņa pilnvarotas AM amatpersonas rīkojumu, lai piedzītu tās pensijas summas, kas izdienas pensijas saņēmējam pārmaksātas viņa vainas dēļ.
- 23.1. Pārbaudot izdienas pensijas izmaksas, konstatēts, ka AM nav ievērojusi likuma²² nosacījumus, jo 2005.gada novembrī un decembrī, kā arī 2006.gada janvārī un februārī no vienas atvaļinātas militārpersonas izdienas pensijas ir veikti ieturējumi visas izmaksājamās izdienas pensijas apmērā (starpība starp izdienas pensijas apmēru un piešķirtās vecuma pensijas apmēru). Ieturējumi ir veikti arī 2006.gada martā un to apjoms bija 99% no izmaksājamās izdienas pensijas apmēra.
- 23.2. Atbilstoši AM amatpersonu sniegtajam skaidrojumam, ieturējumi veikti par periodu no 19.01.2005. līdz 23.09.2005., jo pēc VSAA 2005.gada septembrī veiktajiem vecuma pensiju pārrēķiniem tika konstatēta izdienas pensijas pārmaksa kopsummā par Ls 155,62. Šāda izdienas pensijas pārmaksa bija radusies, jo VSAA iepriekš minētajai atvaļinātajai militārpersonai sākotnēji bija aprēķinājusi mazāku vecuma pensiju. VSAA ar 23.09.2005. vēstuli²³ informēja AM, ka no 19.01.2005. konkrētās militārpersonas vecuma pensijas apmērs tiek noteikts no Ls 151,57 uz Ls 177,64.
24. Līdz 2000.gada 19.augustam likums²⁴ noteica, ka dienesta atalgojumā, no kura aprēķina izdienas pensiju, ietilpst amatalga, piemaksa par dienesta pakāpi, piemaksa par izdienu, kā arī citas normatīvajos aktos²⁵ militārpersonām paredzētās piemaksas. Ar MK 15.08.2000.

¹⁹ MK 25.08.1998. noteikumu Nr.315 „Militārpersonu izdienas pensijas izmaksas kārtība” 7.punkts

²⁰ AM Sociālo lietu nodaļas 26.07.2007. vēstule Nr.21/228

²¹ Militārpersonu izdienas pensiju likuma 12.panta pirmā daļa

²² Militārpersonu izdienas pensiju likuma 12.panta pirmā daļa

²³ VSAA 23.09.2005. vēstule Nr.1-14/653

²⁴ Militārpersonu izdienas pensiju likuma 5.panta otrā daļa

²⁵ Likums „Par Aizsardzības spēkiem”, MK 05.08.1997. noteikumi Nr.296 „Noteikumi par Aizsardzības ministrijas pakļautībā un pārziņā esošo institūciju militārpersonu dienesta atalgojumu”, MK 09.08.1994. noteikumi Nr.157 „Par Aizsardzības ministrijas Militārā pretizlūkošanas dienesta karavīru darba samaksu un materiālo nodrošinājumu”, MK 29.06.1999. noteikumi Nr.241 „Noteikumi par karavīru un ierindas dienesta zemessargu atalgojuma sistēmu”

noteikumu Nr.272 „Grozījumi Militārpersonu izdienas pensiju likumā”²⁶ spēkā stāšanos 2000.gada 19.augustā, noteikts, ka izdienas pensijas aprēķins tiek veikts no dienesta atalgojuma, kurā ir iekļaujama tikai amatalgā, piemaksa par dienesta pakāpi un piemaksa par izdienu, bet citas piemaksas netiek ņemtas vērā. Savukārt 25.05.2006. likumā „Grozījums Militārpersonu izdienas pensiju likumā”²⁷ noteikts, ka dienesta atalgojumā, no kura aprēķina izdienas pensiju, ietilpst alga atbilstoši dienesta pakāpei un izdienas stāžam, jo ar MK noteikumiem²⁸ tika mainīta militārpersonu dienesta atalgojumu sistēma, kurā piemaksa par izdienu un piemaksa par pakāpi atsevišķi turpmāk vairs netika izdalīta.

24.1. Ar LR Satversmes tiesas 04.01.2007. spriedumu²⁹ likuma grozījumi ir atzīti par neatbilstošiem Latvijas Republikas Satversmei un spēkā neesošiem no 01.06.2007. Attiecībā uz tām atvaļinātajām militārpersonām, kurām, aprēķinot izdienas pensiju, tika ņemts vērā laiks līdz 19.08.2000. un attiecībā uz izdienas pensijas aprēķinu par šo laiku Militārpersonu izdienas pensiju likuma grozījumi³⁰ atzīti par neatbilstošiem Latvijas Republikas Satversmei³¹ no to pieņemšanas dienas.

24.2. Lai novērstu likuma³² normu neatbilstību Latvijas Republikas Satversmes normām, AM ir izstrādājusi un iesniegusi Saeimā izskatīšanai likumprojektu „Grozījumi Militārpersonu izdienas pensijas likumā”. Pēc likuma grozījumu spēkā stāšanās, AM būs jāveic izdienas pensijas pārrēķins 553 militārpersonām³³, kuras laikā no 19.08.2000. līdz 31.05.2007. tika atvaļinātas no militārā dienesta. Pārrēķinātās izdienas pensijas izmaksas nodrošināšanai AM budžetā 2007.gadā papildus ir ielānots finansējums Ls 210 000 apmērā.

24.3. Pamatojoties uz izdienas pensiju saņēmēju iesniegtajām sūdzībām, LR Tiesībsargs ir nosūtījis AM vēstuli³⁴, kurā norāda, ka atbilstoši Satversmes tiesas 04.01.2007. spriedumam³⁵ militārpersonām, kurām izdienas pensiju aprēķinā tika ņemts vērā laiks līdz 19.08.2000., pārrēķinot izdienas pensijas, ir jāņem vērā arī prēmijas kā viens no piemaksu veidiem.

25. Saskaņā ar likumu³⁶ no 19.04.2000. uz izdienas pensijas izmaksu nodarbinātajām militārpersonām tika attiecināta likumā „Par valsts pensijām” noteiktā kārtība, ka nodarbinātajiem pensionāriem netiek veikta tās pensijas daļas izmaksa, kas pārsniedz

²⁶ MK 15.08.2000. noteikumu Nr.272 „Grozījumi Militārpersonu izdienas pensiju likumā” 3.punkts (spēkā līdz 27.12.2000.); 30.11.2000. likuma „Grozījumi Militārpersonu izdienas pensiju likumā” 3.pants (spēkā no 28.12.2000.)

²⁷ 25.05.2006. likums „Grozījums Militārpersonu izdienas pensiju likumā” (spēkā no 28.06.2006. līdz 01.06.2007.)

²⁸ MK 08.03.2004. noteikumi Nr.131 „Noteikumi par karavīru dienesta atalgojumu”

²⁹ LR Satversmes tiesas 04.01.2007. spriedums „Par Ministru kabineta 2000.gada 15.augusta noteikumu Nr.272 „Grozījumi Militārpersonu izdienas pensijas likumā” 3.punta, 2000.gada 30.novembra likuma „Grozījumi Militārpersonu izdienas pensiju likumā” 3.panta un 2006.gada 25.maija likuma „Grozījums Militārpersonu izdienas pensiju likumā” atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91.panta pirmajam teikumam un 109.pantam”

³⁰ MK 15.08.2000. noteikumu Nr.272 „Grozījumi Militārpersonu izdienas pensiju likumā” 3.punkts (spēkā līdz 27.12.2000.), 30.11.2000. likuma „Grozījumi Militārpersonu izdienas pensiju likumā” 3.pants (spēkā no 28.12.2000.) un 25.05.2006. likums „Grozījums Militārpersonu izdienas pensiju likumā”

³¹ Latvijas Republikas Satversmes 1.un 91.pants

³² Militārpersonu izdienas pensiju likums

³³ AM 06.11.2007. vēstule Nr. 21/340

³⁴ LR Tiesībsarga 12.09.2007. vēstule Nr.3-2-1/717 „Par izdienas pensiju pārrēķinu”

³⁵ LR Satversmes tiesas 04.01.2007. spriedums „Par Ministru kabineta 2000.gada 15.augusta noteikumu Nr.272 „Grozījumi Militārpersonu izdienas pensijas likumā” 3.punta, 2000.gada 30.novembra likuma „Grozījumi Militārpersonu izdienas pensiju likumā” 3.panta un 2006.gada 25.maija likuma „Grozījums Militārpersonu izdienas pensiju likumā” atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91.panta pirmajam teikumam un 109.pantam”

³⁶ Militārpersonu izdienas pensiju likums, pārejas noteikumu 9.punkts (2000.gada 16.marta likuma redakcija, spēkā no 19.04.2000.)

valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta divkāršu apmēru³⁷, bet no 01.01.2002. – trīskāršu apmēru³⁸.

25.1. Ar LR Satversmes tiesas 19.03.2002. spriedumu³⁹ minētā likuma „Par valsts pensijām”⁴⁰ norma tika atzīta par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmei⁴¹ un spēkā neesošu no 20.03.2002.

25.2. Saskaņā ar 02.11.2006. likumu „Grozījumi likumā „Par valsts pensijām””⁴² personām, kuras laikā no 01.01.2000. līdz 19.03.2002. bija nodarbinātas un saņēma pensiju ierobežotā apmērā, jāizmaksā nesaņemto pensijas daļu ne vēlāk kā līdz 31.12.2007. AM līdz 01.11.2007. ir veikusi izdienes pensijas pārrēķinu 83 atvaļinātām militārpersonām un izmaksājusi tām nesaņemto pensijas daļu Ls 88 307,38 apmērā.

Secinājumi

26. Atvaļināto militārpersonu pēdējo dienestu vietu administrācijas ne vienmēr nodrošina savlaicīgu izdienes pensiju noformēšanai nepieciešamo dokumentu iesniegšanu AM, kas rada risku novēlotai izdienes pensiju piešķiršanai atvaļinātajām militārpersonām.
27. Nepilnīgas AM iekšējās kontroles procedūras izdienes pensiju aprēķināšanā palielina risku, ka kļūdas izdienes pensiju aprēķinos netiks savlaicīgi atklātas un novērstas, kas savukārt rada risku nepamatotam valsts budžeta līdzekļu izlietojumam.
28. AM izveidotā informācijas apmaiņas procedūra ar VSAA nav pietiekami efektīva, kā rezultātā AM savlaicīgi neiegūst informāciju par vecuma pensiju apmēru izmaiņām, kas palielina kļūdišanās risku izdienes pensiju aprēķinos un rada risku nepamatotam valsts budžeta līdzekļu izlietojumam.
29. AM nav ievērojusi likuma⁴³ nosacījumus, jo revidējamā periodā AM vairāku mēnešu garumā ir veikusi ieturējumus visas izmaksājamās izdienes pensijas apmērā (starpība starp izdienes pensijas apmēru un piešķirtās vecuma pensijas apmēru), tādējādi radot attiecīgajai privātpersonai nelabvēlīgas sekas. Saskaņā ar likumu⁴⁴ privātpersona var paļauties, ka iestādes rīcība ir tiesiska un konsekventa un iestādes kļūda, kuras pieļaušanā privātpersona nav vainojama, nedrīkst radīt privātpersonai nelabvēlīgas sekas.
30. Lai novērstu likuma⁴⁵ normu neatbilstību Latvijas Republikas Satversmes normām un nodrošinātu izdienes pensiju starpības izmaksu, AM ir izstrādājusi un iesniegusi Saeimā izskatīšanai likumprojektu „Grozījumi Militārpersonu izdienes pensijas likumā”. Pastāv risks, ka AM 2007.gadā nevarēs nodrošināt izdienes pensiju starpības izmaksu, jo nepieciešamās izmaiņas likumā vēl nav pieņemtas un stājušās likumīgā spēkā.

Ieteikumi

31. AM pilnveidot kontroles procedūras, lai novērstu novēlotu izdienes pensiju piešķiršanu atvaļinātajām militārpersonām un kļūdas izdienes pensiju aprēķinos.

³⁷ 04.11.1999. likums „Grozījumi likumā „Par valsts pensijām””, pārejas noteikumu 26.punkts

³⁸ 20.12.2001. likums „Grozījumi likumā „Par valsts pensijām””, pārejas noteikumu 26.punkts

³⁹ LR Satversmes tiesas 19.03.2002. spriedums „Par likuma „Par valsts pensijām” pārejas noteikumu 26.punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. un 109.pantam”

⁴⁰ Likums „Par valsts pensijām”, pārejas noteikumu 26.punkts

⁴¹ Latvijas Republikas Satversmes 1.pants

⁴² 02.11.2006. likums „Grozījumi likumā „Par valsts pensijām””, pārejas noteikumu 47.punkts

⁴³ Militārpersonu izdienes pensiju likuma 12.panta pirmā daļa

⁴⁴ Administratīvā procesa likuma 10.pants

⁴⁵ Militārpersonu izdienes pensiju likums

32. AM pilnveidot informācijas apmaiņas procedūru ar VSAA, lai savlaicīgi tiktu iegūta informācija par vecuma pensiju apmēru izmaiņām un tiktu novērsta kļūdas izdienas pensiju aprēķinos.
33. AM veikt pasākumus, lai pēc likuma „Grozījumi Militārpersonu izdienas pensijas likumā” spēkā stāšanās savlaicīgi tiktu veikta izdienas pensiju pārrēķins un izveidojušās starpības izmaksa.

Pabalsti un speciālās piemaksas

Konstatējumi

34. Nacionālās pretošanās kustības dalībnieku, 1918.-1920.gada atbrīvošanas cīņu dalībnieku un Latvijas armijā līdz 1940.gadam dienējošo personu tiesības uz pabalstu vai speciālo piemaksu, kā arī tās apmēru un piešķiršanas un izmaksāšanas kārtību nosaka:
 - likums „Par nacionālās pretošanās kustības dalībnieka statusu”;
 - MK 13.05.1997. noteikumi Nr.178 „Noteikumi par nacionālā pretošanās kustības dalībnieka uzskaiti un nacionālās pretošanās kustības dalībnieka apliecības un krūšu nozīmes izsniegšanu un uzskaiti”;
 - MK 30.08.2005. noteikumi Nr.646 „Noteikumi par pabalstu nacionālās pretošanās kustības dalībniekiem”;
 - MK 08.12.1998. noteikumi Nr.448 „Noteikumi par pabalsta piešķiršanu Latvijas 1918.-1920.gada atbrīvošanas cīņu dalībniekiem”;
 - MK 18.08.1998. noteikumi Nr.307 „Noteikumi par speciālo piemaksu valsts pensijai Latvijas armijā dienējušām personām”.
35. Revidējamā periodā noteiktais Nacionālās pretošanās kustības dalībnieka pabalsta apmērs⁴⁶ bija Ls 50 mēnesī, bet Latvijas 1918.-1920.gada atbrīvošanas cīņu dalībnieka pabalsta apmērs⁴⁷ un speciālās piemaksas lielums⁴⁸ Latvijas armijā dienējušām personām – Ls 90 mēnesī.
36. Saskaņā ar normatīvo aktu⁴⁹ pašvaldības nodrošina nacionālās pretošanās kustības dalībnieku uzskaiti savā administratīvajā teritorijā, savukārt Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde (turpmāk tekstā – PMLP) veic šo personu vienotu uzskaiti un veido kopēju datu bāzi. Normatīvais akts⁵⁰ nosaka, ka PMLP pienākums ir informēt AM par katru personu, kurai tiek piešķirts vai atņemts nacionālās pretošanās kustības dalībnieka statuss, kā arī nosaka⁵¹ to, ka AM ir tiesības šādu informāciju pieprasīt no PMLP.
 AM normatīvajā aktā⁵² noteikto informāciju no PMLP ir saņēmusi tikai vienu reizi 2005.gadā, savukārt normatīvajā aktā⁵³ noteiktās tiesības šādu informāciju pieprasīt no PMLP revidējamā periodā AM nav izmantojusi. Saskaņā ar AM amatpersonu

⁴⁶ MK 30.08.2005. noteikumu Nr.646 „Noteikumi par pabalstu nacionālās pretošanās kustības dalībniekiem” 2.punkts

⁴⁷ MK 08.12.1998. noteikumu Nr.448 „Noteikumi par pabalsta piešķiršanu Latvijas 1918.-1920.gada atbrīvošanas cīņu dalībniekiem” 2.punkts

⁴⁸ MK 18.08.1998. noteikumu Nr.307 „Noteikumi par speciālo piemaksu valsts pensijai Latvijas armijā dienējušām personām” 5.punkts

⁴⁹ MK 13.05.1997. noteikumu Nr.178 „Noteikumi par nacionālā pretošanās kustības dalībnieka uzskaiti un nacionālās pretošanās kustības dalībnieka apliecības un krūšu nozīmes izsniegšanu un uzskaiti” 13. un 18.punkts

⁵⁰ MK 30.08.2005. noteikumu Nr.646 „Noteikumi par pabalstu nacionālās pretošanās kustības dalībniekiem” 4.punkts

⁵¹ MK 30.08.2005. noteikumu Nr.646 „Noteikumi par pabalstu nacionālās pretošanās kustības dalībniekiem” 6.punkts

⁵² MK 30.08.2005. noteikumu Nr.646 „Noteikumi par pabalstu nacionālās pretošanās kustības dalībniekiem” 4.punkts

⁵³ MK 30.08.2005. noteikumu Nr.646 „Noteikumi par pabalstu nacionālās pretošanās kustības dalībniekiem” 6.punkts

skaidrojumu⁵⁴ PMLP sniegtā informācija nav izmantota, jo tā ir bijusi kļūdaina un nepilnīga.

37. Saskaņā ar AM atbildīgo amatpersonu sniegto skaidrojumu⁵⁵ AM darbiniekiem ir pieejama iedzīvotāju reģistra datu bāze, kur iespējams identificēt mirušos pabalstu un speciālo piemaksu saņēmējus.

37.1. AM normatīvajos aktos nav noteikts, cik regulāri veicama informācijas pārbaude iedzīvotāju reģistra datu bāzē.

37.2. Pārbaudot AM sagatavotos pabalstu un speciālo piemaksu izmaksu sarakstus, konstatēts, ka tajos tiek iekļautas arī mirušas personas. Revidējamā periodā konstatēti trīs gadījumi, kad pabalsti nacionālās pretošanās kustības dalībniekiem kopsummā par Ls 800 ir izmaksāti arī pēc personas nāves, pārskaitot tos uz kredītiestāžu kontiem. AM nav veikusi pietiekami efektīvus pasākumus, lai atgūtu nepamatoti izmaksātos līdzekļus.

Secinājumi

38. AM iekšējās kontroles procedūras nav pietiekamas, lai savlaicīgi konstatētu nacionālās pretošanās kustības dalībnieka statusa izmaiņas vai nāvi. Nepietiekamas informācijas apmaiņas procedūras vai to trūkums starp AM un PMLP rada risku nepamatotam valsts budžeta līdzekļu izlietojumam, jo AM savlaicīgi nesaņem informāciju par nacionālās pretošanās kustības dalībnieka statusa piešķiršanu vai tā izmaiņām.

Ieteikumi

39. AM pilnveidot informācijas apmaiņas procedūras, lai nodrošinātu pilnīgas un savlaicīgas informācijas saņemšanu par nacionālās pretošanās kustības dalībnieka statusa piešķiršanu vai tā izmaiņām.

Fizisko personu datu aizsardzība

Konstatējumi

40. Fizisko personu datu aizsardzības likums nosaka, ka personas dati⁵⁶ ir jebkāda informācija, kas attiecas uz identificētu vai identificējamu fizisko personu, bet personas datu apstrāde⁵⁷ – jebkuras ar personas datiem veiktas darbības, ieskaitot datu vākšanu, reģistrēšanu, ievadīšanu, glabāšanu, sakārtošanu, pārveidošanu, izmantošanu, nodošanu, pārraidīšanu un izpaušanu, bloķēšanu vai dzēšanu.

41. Likumā⁵⁸ noteikts, ka personas datu apstrādes sistēma ir jebkādā formā fiksēta strukturizēta personas datu kopa, kas ir pieejama, ievērojot attiecīgus personu identificējošus kritērijus. Izdienas pensiju, pabalstu un speciālo piemaksu piešķiršanas, aprēķināšanas un izmaksāšanas procesā AM tiek veikta šo izmaksu saņēmēju personas datu uzkrāšana un apstrāde AM Sociālo lietu nodaļā. Līdz 2006.gada beigām izdienas pensiju, pabalstu un speciālo piemaksu saņēmēju personas datu apstrāde AM tika veikta manuāli, bet 2006.gada nogalē tika uzsākta izdienas pensiju saņēmēju personas datu apstrāde elektroniskā veidā grāmatvedības datorprogrammas „Apvārsnis” modulī „Pensijas”.

42. Saskaņā ar likumu⁵⁹, lai nodrošinātu personas datu aizsardzību un novērstu to nelikumīgu apstrādi, valsts institūcijas pienākums ir lietot nepieciešamos tehniskos un

⁵⁴ AM Sociālo lietu nodaļas 24.05.2007. vēstule Nr.21/146

⁵⁵ AM Sociālo lietu nodaļas 24.05.2007. vēstule Nr.21/146

⁵⁶ Fizisko personu datu aizsardzības likuma 2.panta 3.punkts

⁵⁷ Fizisko personu datu aizsardzības likuma 2.panta 4.punkts

⁵⁸ Fizisko personu datu aizsardzības likuma 2.panta 5.punkts

⁵⁹ Fizisko personu datu aizsardzības likuma 25.panta pirmā daļa

organizatoriskos līdzekļus, kas noteikti MK noteikumos⁶⁰. Revīzijā konstatēts, ka AM ir izstrādāti grāmatvedības uzskaites informācijas sistēmas aizsardzības noteikumi⁶¹, kuros ir noteiktas vispārīgās prasības personas datu apstrādei grāmatvedības uzskaites informācijas sistēmā, ko veic AM Centrālā grāmatvedība. Šie noteikumi nenosaka pasākumus izdienas pensiju, pabalstu un speciālo piemaksu saņēmēju datu aizsardzības nodrošināšanai AM Sociālo lietu nodaļā.

43. Konstatēts, ka revidējamā periodā nav veikti normatīvajā aktā⁶² noteiktie pasākumi fizisko personu datu aizsardzības jomā. Nav veikts personas datu apstrādes sistēmas iekšējais audits, kā arī nav sagatavots pārskats par informācijas drošības jomā veiktajiem pasākumiem.

Secinājumi

44. AM nav ievērotas normatīvajos aktos⁶³ noteiktās prasības attiecībā uz izdienas pensiju, pabalstu un speciālo piemaksu saņēmēju personas datu aizsardzību, kas nenodrošina atvaļināto militārpersonu tiesības uz savu personas datu aizsardzību.

Ieteikumi

45. AM veikt pasākumus, lai nodrošinātu likumā⁶⁴ noteiktās prasības fizisko personu datu aizsardzībai.

Revīzijas grupa:

Revīzijas grupas vadītājs

Vecākais valsts revidents

A.Jevčuks

Valsts revidenta palīgs

G.Zemītis

Vizas:

Sektora vadītāja

L.Jansone

Departamenta direktors

I.Šķibelis

⁶⁰ MK 30.01.2001. noteikumu Nr.40 „Personas datu apstrādes sistēmas aizsardzības obligātās tehniskās un organizatoriskās prasības” 5. un 6.punkts

⁶¹ AM 28.07.2006. noteikumi Nr.20-NOT „Grāmatvedības uzskaites informācijas sistēmas aizsardzības noteikumi”

⁶² MK 30.01.2001. noteikumu Nr.40 „Personas datu apstrādes sistēmas aizsardzības obligātās tehniskās un organizatoriskās prasības” 6.punkts

⁶³ Fizisko personu datu aizsardzības likuma 21.panta pirmā un otrā daļa, MK 30.01.2001. noteikumu Nr.40 „Personas datu apstrādes sistēmas aizsardzības obligātās tehniskās un organizatoriskās prasības” 5. un 6.punkts

⁶⁴ Fizisko personu datu aizsardzības likums